

de ovend

18e jaorgaank no. 6

de ovend

december 1990

achttiende jaargaank no. 6

In dit blad verschiene bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge. De Ovend wodt uitgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer over de heerd bi'j de leden /ab.

Redakteur: Johan Veenstra.

Bureau-redakteur: Pieter Jonker.

Zetwerk: Trijnie Gibcus-Telkamp.

Omslag: Sietske A. Bloemhoff.

Alle correspondeensie, inlichtings, adm./ab.: Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Bongheer 1, 8431 GT Oosterwoolde, Postbusse 138, 8430 AC Oosterwoolde.

Tillefoon (05160)14533.

Lidm./Ab.: f 17,50 in 't jaor.

ISSN 0166-7351.

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

Inhoold:

Henk Bloemhoff <i>Et Stellingwarfs Woordeboek</i>	170
Jouk <i>Gedaachten bi'j de Spoekeplasse</i>	172
Boele Land <i>Proost!</i>	173
Van de redaktie.....	179
Johan Veenstra <i>Column</i>	180
Bote Stellingwerf <i>Kastmis</i>	182
Bote Stellingwerf <i>Poëzie</i>	182
Bote Stellingwerf <i>Zanglust</i>	182
Bote Stellingwerf <i>Afasie</i>	182
Oene Bult <i>Stelling</i>	183
Bote Stellingwerf <i>Et verzin van Zwatte Piet</i>	186
Lodewiek H. <i>Dagboekfragmenten 1989</i>	188
Wilfrid Speekenbrink/Klaas Knillis' Hofstra <i>rien ne va plus</i>	195
Klaas Knillis' Hofstra <i>2 x</i>	195
Wooldboer <i>De wedevrouw</i>	196
teije.....	200

Et Stellingwarfs Woordeboek

Pattie meensken hebben al es even vraogd: hoe zit et now aenlik mit ónze top-tiene? Veur de meeste lezers van *De Ovend* is dat toch wat ni'js, dus et vargt uutleg. Et is zo, dat d'r een laandelik boekien uitkommen zal over de tien streektaelwoorden die meensken in de verschillende gebieden et aorigst vienen. Op sommige plakken bin d'r oproepen daon over de regionale radio. Bi'j oons bin onze woordeboekmitwarkers via mien persoon vraogd om, as ze zin hadden, opgifte te doen van wat as zi'j et mooiste woord of de mooiste woorden vunnen. Et boekien da'k nuumde zal in de loop van volgend veurjaor verschienen. Wat de Stellingwarven angaot hope ik in *De Ovend* nog es verslag te doen. In ieder geval is now al wel dudelik wat de drie populairste woorden weren onder de instuurders van de woordeboekgroepen. Ze volgen hieronder, mit wat uutleg d'r omme henne. Om een betien eerlik te tellen he'k een puntetelling uitvoerd daor alles in ommerekend wodde naor een gemiddelde groepsgrötte van vier personen. As et tal punten niet hulp, kwam et woord dat in de meeste dörpen opgeven wodde hoger. As d'r op die meniere nog gien verschil was, dan gaf de grootste ofstaand tussen de dörpen de deurslag. Ie kun ja risseneren dat dan de 'verbreiding' van de populariteit groter is. Netuurlik is dit wat veer zocht, mar toch.

Veurda'k now naor die woorties toe gao, wo'k eerst nog even Vr. Anneke Possemis uut Utrecht bedaanken veur heur brief naor anleiding van et veurige woordeboekstok. Heur oolden kommen van Noordwoolde, en ze las mien antekens over *spatsies* en zo wat henne. Spatsies blikt in Utrecht vri'j gangber te wezen in de vorm van *spatsjies*. Die vorm past weer in mien eerdere veronderstellingen, die ik bi'j een aandere gelegenhied nog es veerder hope uut te warken.

Veerder hopen we in jannewaori mit een overzicht naor buten te kommen over de subsidiëring van de uutwarking van het woordeboek. De lezer moet van dat nog éven geduld doen dus!

Dit bin in ieder geval onze 'top-drieje':

1. *Toolteren* 'schommelen'. Dit woord kreeg tien punten en et wodde opgeven deur vier groepen: Peperge/De Blesse, Blesdieke, Oosterwoolde en Langedieke. Et is een echt Stellingwarfs woord, dat trouwens lange niet meer deur iederiene begrepen wodt. Et verooldert hadde, om zo te zeggen. En dat terwiel et ok in oolder Nederlaans wel veurkwam. Daor betekende et o.e. 'in onzekere beweging verkeren', en daor zit de betekenis van schommelen netuurlik vlakbi'j. *Tolteren* of *talteren* komt ok veur in Drente en Overiessel, mar daor praoten ze krek as oons 'Nedersaksisch', dus dat is zo vremd niet.

2. *Veraldereerd*, *veralteraosie*, *veralderaosie* 'verschrikt(-heid), verbaasd(-heid)'. Dit liekt een hiel mooi Stellingwarfs woord. Dat is et netuurlik ok, mar ok et Nederlaans het et al hiel lange, al wodt et in die tael niet zovule meer bruukt. Et woord gaot aenlik weeromme op een Fraans woord, *altérer* (en et daorvan ofleide *altération*). *Altérer* wil o.e. zeggen veraanderen, 'ontroeren'. *Veraldereerd* (mit de

ere beide vormen) kreeg ok tien punten; et wodde opgeven deur de groepen van De Hoeve, Scharpenzeel en Hooltpae. Dit woord komt bi'jglieks ok in Drente, Grunningen en et Friese Friesland veur.

3. *Tuugblik* wodde nommer drieje. Et kreeg zeuven punten. Et gaot om, jim weten wel, et blik van 'stoffer en blik', bi'j oons 'veger en blik'. *Tuugblik* vienen de meensken een hiel mooi woord, en ik kan ze gien ongeliek geven. In *tuug* lees ie, daenk ik, etzelde ongeveer as in oolder Nederlaans 'tuig': 'stof, slecht spul, resten'. Et komt van een oolder woord *ti(u)gan*, dat 'trekken' betekent. Oons Stellingwarfs 'argens henne tugen' het daor ok verbaand mit. Et woorddiel *tuug* in *ontuug* trouwens ok. Et betekent in dit geval slecht spul; denk an Nederlaans 'tuig'. *Tuugblik* vun ik, behalven in et Stellingwarfs, allienig mar in et Fries. Al kan et netuurlik an mien zuken legen hebben, et is toch wel biezonder dat et Drents, Overiessels en Grunnings et zo niet geven. Een 'huis-tuin-en-keuken-woord' dat misschien ooit uut et Fries overneumen is of dat al hiel lange gemeenschappelik west het?

Over de hiele Stellingwarver top-tiene moe'k jim veerder nog even in et ongewisse laoten. We weensken de woordeboekmitwarkers en iederiene aandere van de Stellingwarver Schrieversronte uut goeie Kastdaegen, een mooi oold en ni'j en een goed 1991!

Op 17 september 1990 raekte op de leeftied van
85 jaor oonze trouwe woordeboekmitwarker, de
heer

Albert Kromkamp

van de woordeboekgroep De Fochtel weg. Kromkamp het him altied slim inzet veur oons woordeboekwark, en hi'j hadde een boel belangstelling veur et wark van de Stellingwarver Schrieversronte. We zullen him altied slim erkentelik blieden veur zien inzet.

Jouk

Gedaachten bi'j de Spoekeplasse...

Doe nog mennigiene dochte,
dat een spoeck echt waor beston,
dat et ongelok anbrochte
en je zomar griepen kon,

heurd' ie al van duust're zaeken!
Weren d'r al boeven zat!
Mit een laampe en een laeken,
gongen die bi'j naacht op pad.

En ze leuten aand'ren schrikken,
bi'j een wal of in de bos.
Om ze alles óf te pikken,
soms et leven - as dat mos...

Sneupers zullen et be-aemen:
zó is dat slim vaeke gaon.
Doedertied bin dat slag naemen
as "De Spokedam" ontstaon.

Veenarbeiders, boerties, zwarvers,
ze geloofden d'r nog an.
Wi'j - ni'jmoodse Stellingwarvers -
weten dat een spoeck niet kán!

Tóch jacht iene witte jasse,
tóch jacht iene mikroskoop
bi'j die mooie Spoekeplasse
alle zwemmers op 'e loop!

Spoeken, daor kuj' over schrieven,
omme lachen en zo meer.
Soms kuj' z' evenpies verdrieven,
mar ze kommen steevaast weer!

D'r op of dus! Mit mekaander!
Of..., is dit soms een idee:
VRAOGD - een goeie duvel-baner!
Brieven an de VVV !...

Boele Land

Proost!

(uut de kiste van Albert Oost)

Lezers, ik moet toegeven, et is en blifft een bizar verhael. Ik hool d'r niet van de spot te drieven mit zokke ernstige zaeken as de dood en ik hool hielendal niet van nocht an onnocht, mar omdat ik dit verhael niet uut de doeme zeugen hebbe en et van begin tot aende waor gebeurd is, wil ik et jim niet ontholen en za'k et jim hier vertellen. De warkelikhied is vaeke ommes vremder as oonze fantasie bedaecken kan.

Veurige weke kregen we vesite van Meint Veldstra, een familielid van oons. Hi'j kan goed vertellen, mar wat hi'j vertelt, moej' wel vaeke mit een korreltien zoolt nemen. Wat we disse keer van him heurden, kon ik laeter gelokkig konterlenen in Sunnege, Berkoop en Oosterwoolde en et dee blieken dat d'r veur en achter zien verhael nog meer zat as hi'j zels wus.

Hi'j zit in de ziekte wet, want hi'j het op et febriek een ongelokkien had mit de linkerhaand. Mar hi'j moch van de dokter wel wat ommestappen en op zoe'n meniere het hi'j now een betien extra vekaansie. Zien buurman Geert Drent zit in de W.A.O. Ze visken allebeide graeg en zo kon et gebeuren dat ze zoe'n veertien daegen leden morgens hiel betied op pad gongen naor de Driewegsluus bi'j Ni'jtriene om daor heuren gelok te bepruven. Meint kon vanzels mit zoe'n haand niet rieden, dus gongen ze mar mit et Renaultien van Geert, jim weten wel, zoe'n bestelautogien mit zoe'n vierkaant bakkien en twee achterdeurties. Dat kwam eins ok wel goed uut, want Meint wol op 'e weerommereize evenpies bi'j Haans Sneup an. Annie, Meint zien vrouw, hadde al een hiele tied vraogd of Meint niet een boeke kassien op 'e kop tikken kon veur onder de veensterbaanke in de erker van de veurkaemer. De maoten weren liekewel wat eers as eers, dat ie konnen d'r kaant-en-klaor niks veur kriegen. Meint hadde zegd dat hi'j dan zels wel wat maeken zol, mar et was d'r nog altied bi'j bleven. Now ze toch die kaante utgongen vandaege, konnen ze best evenpies bi'j Haans Sneup angaon. Haans Sneup woonde in een oolde boereplaetse tussen Sunnege en Wolvege. Zien hiem, huus, dele, stallen en hokken weren volstouwd mit allerhaande twiede- tot tiende haans spullen. Joost moch weten waor hi'j die troep allemaole weg hadde - de rommelmark van Makkinge zol d'r ofgeunstig op wezen -, mar d'r zat grif haandel in, want d'r weren altied klaanten en Haans ree niet veur niks in zoe'n dure Mercedes. A'j wat neudig weren, ie zollen et grif bi'j Haans Sneup vienen kunnen, weliswaor oold, oolderwets, vaeke een betien schurf, mar et kostte ok lang zo vule niet as ni'j. Hi'j hiette aenliks ok gien Sneup, mar Flokstra, mar iederiene zee Sneup, want een bod bi'j de weg verkondigde:

Sneupen kost hier niks

Mitnemen mar een habbekrats!

De gemiente was niet zo wies mit Haans Sneup! Ze hadden him al es op et hatte drokt de boel een betien netties te holen, eers mossen ze ingriepen en de boel ont-

rumen laoten, mar Haans trok d'r him niet al te vule van an, want hi'j was d'r wisse van dat ze toch gien weg wussen mit al die rommel. Ze zollen dan grif eerst een eigen Weperpooldertien eupenen moeten!

Et visken bi'j de Driewegsluus wol niet al te best en om koffietied henne zetten oonze mannen op Sunnege an. Et was al drok op et hiem van Sneup. Eerst schaaiden ze wat op et hiem omme, bekeken alle wondere dingen en maekten d'r grappies over. Doe stapten ze naor binnen en keken of d'r niet een geschikt kassien was. Doe ze niks vunnen stapten ze op Haans of. "Flokstra, kuj' me ok an een kassien helpen mit die en die maoten of hej' misschien nog wat geschikt hooft liggen waor as ik et van maeken kan?" vreug Meint. "An zoe'n kassien kan 'k je niet helpen," zee Haans, "mar ik hebbe wel wat speciaols veur jow, waor as ie wat moois van maeken kunnen, wat biezuunders jong, een spotkopien! Kom mar es mit!" Ze mossen bi'j een ledder op naor de koehilde. Et was d'r verrekke duuster, ie brakken je de bienen bi'jkaans over de troep. Wonder boven wonder kon d'r ok nog locht maekt wodden. Sneup knipte een miezerig lochtpittien an, waor as de spinnen heuren best daon hadden nog een laampekappien omhenne te maeken. "Now moej' hier es kieken," zee Sneup en klopte argens op. Et gaf een mooie diepe toon. "Et alderbeste oolderwetse iekenhooft!" zee hi'j. Geert en Meint perbeerden mit de ogen deur et halfduuster te boren om te zien waor as Sneup zoe'n mooie volle klaank an ontlokte. Meint loerde deur stof en spinnewebben en doe zag hi'j et! Mit ofgriezen in zien stemme reup hi'j: "Getverdemme, Haans! wat bin ie een lekkere, frisse jonge! Hier wor ik echt niet goed van!"

Beste lezers, veur we veerder gaon, wi'k jim eerst wat over Albert Oost vertellen. We gaon zoe'n dattig jaor in de tied weeromme. Albert was doe zoe'n vuvendeertig jaor. Hi'j woonde nog bi'j zien oolden in, argens tussen Ooldetriene en Sunnege. Hi'j was altied ienigst kiend west, een betien een appatte kerel, die zien hiele levend bange west hadde veur de vrouwluden. Doe vader en moeke kot nao mekeer wegraekten, bleef hi'j allienig in et sombere, duustere veurhuus wonen in et oolde schiefzakte stegien an de Karkhofslaene. De Oosts hadden heur altied doende holen mit haandel in veevoer en keunstmest en dat hadde heur gien wiendeier legd. Albert hadde geld bi'j de roes. De haandel hadde now niet vule meer om et lief, mar dat was zo ok niet neudig. Veur tiedverdrief hul hi'j wat kiepen, doeven en knienen. En now moej' niet daenken, dat et daor in huus een aachterlike, oolderwetse, uutsloerde boel was, wis en werachtig niet! Et was d'r weliswaor sober, zonder tierelantijnties, mar wat d'r ston en hong was van et alderbeste. Vader en moeke hadden altied zegd, dat zunighied mooi was, mar ie mossen gien goedkope rommel kopen, waor aj' laeter spiet van hadden, dat was verkeerde zunighied. Zo leefde Albert daor allienig veerder. Hi'j redde him zels, was braandschone en wol gien hulpe hebben. Hi'j mos d'r niet an daenken dat d'r een vrommes over de vloer kwam!

Op een goeie dag kreeg hi'j et in et heufd om zien eigen begraffenis te regelen. Hi'j was ja al over de vuuftig, ie konnen mar nooit weten! Ie mossen veuruutkieken in et leven. Hi'j vreug prieslisten van allerhaande soorten liekkisten op, leut de veur- en naodielen in him omme gaon en kocht doe ien van de allerduursten. Et zol

ommes spietig wezen as zoe'n kiste in et gebruik tegenvalen zol. En ruilen was d'r dan grif niet meer bi'j! Et was een prachtkiste, dik iekenhoolt, mooie vergoelde smeediezeren haandvatten, van binnen een zaachtzieden beklleding, et deksel mooi bewarkt mit keunstige krollen en een zwatflewielen raantien en nog een kreers ontspiegeld kiekglassien. De liekkiste kwam in et opkaemertien naost de veurkaemer te staon. Zo, now was Albert op alles veurbereid!

Mar doe gebeurde d'r wat, waor alles deur veraanderde. Doe Albert een keertien wat haostig was, stroffelde hi'j over een bessem, die op 'e grond valen was en breuk zien rechter aarm. De aarm wodde in et ziekenhuus zet en Albert kwam mit de aarm in hangverbaand weer thuus. Now mos hi'j toch de hulpe van de buren inroepen.

Et gong mit de aarm niet zo hadde as iederiene docht hadde en de buren begon et nao twie weken ok wat zwaor te valen. Ze hadden heur eigen wark op et laeste toch ok. D'r kwam een tiedelike huushoolster in huus en doe Albert zien aarm nao een weke of zesse an de beterende haand was, zee de huushoolster dat ze over twie weken weer vertrekken wol. Albert vul dat barre rauw op 'e maege en hi'j sleup die nacht nauweliks. Et leek of d'r op zien oolde dag toch nog vrouwevleis bi'j him wassen was.

De ere morgens stelde hi'j veur, dat ze nog een posien bi'j him blieven zol, ze konnen ja best mit mekeer opschieten. De huushoolster zee dat et heur speet, mar over twie weken kon ze een aander plak kriegen, een hiel goed plak. Dat kon ze toch zomar niet schieten laoten. Albert, die zien hiele levend zo bange west hadde veur vrouwluden, vuulde dat hi'j now nog iene meugelikhied hadde. Al zien moed bi'jmekeer raepende, vreug hi'j mit een trillerig stemmegien as ze dan niet mit him trouwen wol. Ze wol d'r een nacht over slaopen, zee ze. Et stiet ja ok zo nuver om drekt ja te zeggen!

De ere morgens zee ze dat ze wel wol, mar op ien veurweerde. Die griezelige doodkiste mos de deure uut. Mit hulpe van twie buurmänneren wodde de kiste op 'e hilde van de achterste schure zet en Albert en de huushoolster trouwden. Jaoren en jaoren laeter ston de kiste daor nog altied op die hilde. Albert bleef lid van de begraffenisverieninge, mar zien vrouw was bi'j de kremaosie.

Doe Albert zeuventig wodde, zollen ze naor een bejaordehussien in Wolvege. Mar hoe mos et now mit de doodkiste, die koj' toch niet best mitnemen? Albert zien vrouw zee doe dat ze liever hadde dat hi'j him ok kremeren leut, et maekte op et laeste toch niet zo vule uut. Hi'j mos d'r ok es an daenken dat et ongedierte an je vrat aj' daor zo in de grond laggen te rotten. En was et ok niet een betien nuver, dat de vrouw heur kremeren leut en de man him begreven? Albert kon hier niet tegen op. Hi'j zol him dan ok mar kremeren laoten. Mar wat te doen mit de kiste? Et was doodzunde, zoe'n prachtkiste! Ja, hi'j was mooi, mar wel veer aachter de mode, zee zien vrouw! Waoromme belde Albert Haans Sneup niet es op? Dat gebeurde. Haans kwam, kimmeneerde dat de kiste uut de tied van de Battevieren was, dat hi'j him nooit weer kwiet raekte en beud doe vuventwintig gulden. Albert wodde rood van lelkens, hi'j hadde d'r minstens veertig keer zovule veur betaeld! Zien vrouw bleef nochteren en zee dat hi'j bliede wezen mos dat hi'j dat ding kwiet raeken kon, mar ze vun de pries wel wat an de lege kaante. Nao wat loven en bieden

gong de kiste vot veur vuuftig gulden. Albert en de vrouw konnen verhuizen. Vandaege-de-dag wonen ze nog altied in et bejaordehusien in Wolvege...

Lezers, we gaon weeromme naor de koehilde van Haans Sneup. "Ik begriepedaj'm d'r van schrikken," zee Haans tegen Meint en Geert, "mar moej' now es kieken, waor vien ie zok prachtig, dik iekenhooft! Man, man, wat kuj' hier wat moois van maeken! En wat is d'r now veur griezelligs an? D'r het nooit een dooie inlegen! Ja, de vorm, die komt je even nuver an, mar aj' et spul toch vertimmeren, ziej' d'r toch niks meer van! Doe mar es een bod!"

"Bi'j' gek, daor begin ik niet an," zee Meint. "Dat vaalt me van je of," zee Haans, "man, doe niet zo kienderachtig, bied es!" Meint docht bi'j himzels: "Lao'k es een belachelik leeg bod doen, dan het hi'j zien zin en ik bin mit ere vri'j." Hi'j zee: "Ik heb d'r aenliks gien belang bi'j, mar omdaj' zo anholen, now toe dan mar, vuventwintig gulden!" Haans keek him even strak an, krolde zien lippen in een lachien en zee triomfaantelik; "Verkocht! Mar drekt mitnemen!" Hi'j docht bi'j himzels: "Die bin 'k kwiet! Al jaoren he'k dat oolderwetsse kring hier en as hi'j now niet votgiet, kan 'k him wel opbranen!"

De kiste wodde in et achterbakkien van Geert zien autogien scheuven. De deurties mossen eupen blieden en hi'j stak d'r wel een hiel aende uut, mar et grootste pat zat d'r in. Zo zol et wel gaon. Doe gongen ze op huus an. Naor Wolvege gong et over de Stellingenweg richting Oosterwoolde. Vlak veur de ofslag naor Berkoop ree heur een pelisiebussien veurbi'j. Ze wodden anholen. De pelisieman leup eerst es om et waegentien henne. "Is dit niet een wat ongebruikelik transport in zoe'n auto, heren?" vreug hi'j. Ze legden uut dat de laeding bestemd was om d'r een kassien van te maeken. De pelisieman trok de wenkbrauwen al es op en schudde haost ongemurken mit et heufd. Hi'j zal wel docht hebben: "Die hebben grif een slag mit de maelpoede had!" Geert mos zien riebewies en et kentekenbewies zien laoten. Et was in odder. Ze konnen deurrieden. Omdat Geert nog een bosschoppien doen mos op 'e Meulehoeke sleugen ze of naor Berkoop en doe bi'j Villa Lunia weer naor links. Of Geert now de hoeke wat te vlogge ommegong of dat d'r een bultien in de weg zat, waor et waegentien wat deur wipte, in ieder geval, op dat punt scheuf de kiste uut de achterbak en gong via de baarm plechtig te waeter in de briede grachte. Oonze mannen heurden et schoevende geluud, keken achteromme en zaggen de kiste mit al zien krollien as een Oost-Indiëveerder in de grachte drieven. Geert vluukte. Ze zetten de auto een aentien veerder an de kaante en perbeerden de kiste te pakken te kriegen. De beheerder van Villa Lunia kwam anlopen, wees op 'e kiste en zee mit een ongewoon geluud in zien stemme: "Zit ...eh...zit d'r... iene in?" "Nee, dat geleuf ik niet," zee Geert, "mar kuj' me ok an een harke helpen, zo kuwwe d'r niet bi'j." De beheerder haostte him naor de Villa en kwam al gauw weeromme mit een harke. Intied ston d'r al een hiele riegel ni'jsgierige meensken heur te vergaepen an dit eigenaorige taferieltien. Ie hadden es heuren moeten wat ze allemaol zeden! Een opscheuten snotaep van een jonge vreug of et karkhof soms vol was en wie ze hier now een zeemaansgraf gavven!! Geert kreeg de harke van de beheerder en harkte de kiste naor de kaante. Op dit mement stopte d'r een pelisiebussien, dezelve pelisieman van zokrek stapte uut,

leup naor de grachte en zee doe mit een staolen gezichte: "Bin de heren now ok al an et botien veren? Of moet et hooft veur et kassien soms eerst nog waeterd wodden?" Geert en Meint stonnen veur gek. De meensken lachten. De kiste wodde d'r uuthaeld, et deksel wodde eupenklapt om te zien hoevule waeter d'r in ston, ze hullen him evenpies schieve, de toeschouwers ginnegapten, de pelisieman stapte weer in en Meint en Geert stowden de kiste weer in et Renaultien. Disse keer kwam d'r een touwgien omme toe, dat an de deurties vaaste maekt wodde. Geert dee zien bosschop op 'e Meulehoeke en doe reden ze naor huus.

Veur et huus van Meint hullen ze stop en zetten de kiste in de veurtuun. Hoe de bureen et zo gauw in de gaten hadden, dat kuj' niet begriepen mar overal zag ie veur de raemen gezichten, waor aj' de ontsteltenis van oflezen konnen. Meint dee gauw de veurdeure eupen. Ze sjouwden de kiste deur de gang naor de aachtertuun. "Gelokkig dat Corrie niet thuus is," zee Meint. Op 'e straote stonnen al vlogge koppelties meensken te praoten. Meint vun dat hi'j heuren wel een verklaoring schuldig was. Hi'j gong de straote op. De meensken wodden stille. "D'r is niks an de haand heur," zee Meint, "et is aliend mar wat timmerhooft. Ik wil d'r een kassien van maeken." Een zochte van verlochting gong deur de meensken. Nao een uurtien kwam Corrie thuus. Veurzichtig zee Meint dat hi'j wat timmerhooft kocht hadde veur et erkerkassien. "Et zicht d'r wat nuver uut, mar de kwaliteit is prima," zee hi'j. Doe Corrie et materiaal onder ogen kreeg, wodde ze eerst wit van schrik, doe rood van lelken. "Now moej' es goed heuren, Meint Veldstra, daor wil ik gien kassien van! Et liekt wel of et je in de kop sleugen is. Ik geef je vuuf minuten de tied om die liekkiste van et hiem te kriegen. As hi'j dan niet vot is, dan bin ik vot en veurgoed!" Meint kon praoten as Brugman, hi'j kon zeggen dat et prachtig hooft was, dat et zo goedkoop was, daj' d'r strakkies niks meer van zaggen en waor hi'j d'r dan mit henne mos, et was allemaole ommenocht, Corrie bleef poerlelk. Et ding mos vot!

Meint gong naor Geert en klaegde zien nood. "Weej' wat," zee Geert, "we zetten him bi'j mi'j in de tuun." Dat gebeurde. Doe kwam Geert - ja, hi'j het soms van die nuvere idiote anslaegen - op et idee, dat Meint foto's van him maeken mos in de kiste. Hi'j haelde zien fototoestel, gaf et an Meint, stapte in de kiste, gong d'r steilop in zitten en zee: "Knip mar of!" Doe gong hi'j in de kiste liggen, stak d'r een bien uut en reup: "Knip!" Doe leut hi'j d'r een haand uuthangen, dee et deksel dichte en raosde van onder et deksel weg: "Foto!" Op dat mement kwam Annie, zien vrouw bi'j de winkelman uut et dörp weg, zag de kiste en de haand en trilde op 'e bienen. Et deksel vleug eupen, Geert sprong d'r gniezende uut en keek in et verstiende gezichte van Annie. Annie, wit as een liek, trillende as een klaeterjaegerblad, leup naor de hede en koorde as een reiger. Doe raosde ze mit overslaonde, hiese stemme: "Jim, grote idioten, hoe kriegen jim et in de kop om een meenske zo schrikken te laoten! Ik hadde hier wel dood daele valen kund en dan haj' die doodkiste nog neudig had ok! Dat haj' verdiend!" Geert kreeg de wiend zo van veuren, as nog nooit gebeurd was. "Die liekkiste van mien hiem of!!" zee Annie opsternaot en as Annie wat zee, dan gong et deur!

De kiste wodde weer in et Renaultien brocht. "Wat moe'we d'r now mit?" zee Meint. "Weej' wat, we brengen him naor Lodewiek Oosterloo, een kennis van me

die keunstsjilder is," zee Geert, "die het d'r misschien wel nocht an. Hi'j hoolt van vremde dingen. Hi'j woont op een woonschip in de Appelschester vaort. Ie kun eerst es perberen him de kiste te verkopen. Lokt dat niet, dan geef ie him et vergees. Aj'm mar kwiet binnen!"

Ze troffen et. Lodewiek was thuus. Hi'j vun et een bar mooie kiste, mar zoas et bi'j keunstsjilders wel meer giet, geld hadde hi'j niet. "Ik zal je een symbolisch bedrag bieden," zee hi'j, "ie zullen him d'r wis niet veur kwiet willen, mar ik zit toevallig op zwat zaod. Iene gulden!" "Top! Gelok d'r mit," zee Meint, bliede dat hi'j dat onding kwiet was. Nao een borreltien gongen Meint en Geert weer op huus an.

Lodewiek bekeek zien ni'je anweent es goed. "Hatstikke mooie kiste," docht hi'j, "mar as liekkiste he'k him niet neudig. Et leven bevaalt me nog altied prima, al zol et wel makkelijk wezen, a'k wat meer geld hadde!" Doe kreeg hi'j een geniaol idee! "A'k et deksel d'r ofhaele, et voetenaende recht ofzaege, de kiste dan recht overaende zette, d'r een baankien in maeke, dan he'k een soortement straandstoel!" De ere morgens gong hi'j an et wark en tegen de middag hadde hi'j een wel wat eigenaorige, mar luxe, makkelijke straandstoel mit zaacht zieden voering op et dek van zien woonarke staon. Hi'j geneut een volle weke, niet allierend van zien straandstoel, mar ok van et bekieks wat hi'j hadde!

Doe kreeg hi'j op een maendagmorgen bezuuk van zien goeie vrund Johnny Kok, de eigener van de Kokkiebar uut Oosterwoolde. Ze weren niet allierend goeie maoties, Lodewiek was ok ien van de beste klaanten van Johnny! Johnny was drekt weg van die straandstoel. "Da's wat veur mien bar," zee hi'j, "zoks trekt klaanten. Kan 'k him niet kopen? Ik zal je geld bieden!" "Bespeer je de muuite," zee Lodewiek, "ik bin d'r zels vusen te wies mit." "Now moej' es luustren, Lodewiek," zee Johnny, "ik heb van jow nog wat in et boek staon, a'k me niet verzin, een dikke honderdvuufstig gulden. Ik vien et niet slim, heur, mar awwe et now es iens wodden konnen over die kiste, dat zol dan toch wel mooi wezen! Ik biede je twiehonderd gulden!" Jim weten dat keunstsjilders gien euliesjeiks binnen, dus jim begriepen ok dat dit bod te anlökkelik veur Lodewiek was.

Kommen jim now in de Kokkiebar in Oosterwoolde, dan kun jim een lekker borreltien nemen, wiels jim in een doodkiste zitten. Jim kun van mi'j annemen dat et de best bezette barkrokke van de hiele Stellingwarven is! D'r wodden hiel wat lugubere bakken in verteld. D'r is tegenworig ok hielendal gien respekt meer veur zokke eernstige zaeken as leven en dood bi'j dat bliksemse jongvolk! Dat was in oonze tied wel aandere! Daegeliks klinkt now in de Kokkiebar: "Proost!" uut de kiste van Albert Oost. Hi'j mos et es weten!

P.S. Corrie het et kassien kregen! De timmerman het et maekt!

Van de redaktie

Bi'j de Stellingwarver Schrieversronte bin now ok de gemiente vlaggen van Oosten West-Stellingwarf te kriegen. Elke vlagge kost f 49,--.

En doe... was et jaor al weer omme. Een splinterni'j jaor ligt weer veur oons. Bestuur en mitwarkers van de Stellingwarver Schrieversronte én de redaktie van *De Ovend* weensken jim allemaole een protte goeds en moois toe veur 1991. Zegend ni'jjaor!

Radio West-Stellingwarf Centraol het ok weer een Stellingwarfstaelig pergramme. Et hiet *Een schoffien Stellingwarfs* en et is zundagsaovens van half zeuven tot zeuven ure te beluustren.

Column

Drie keer in de geschiedenis hebben de Stellingwarven de kaans had om deur te broezen. Twie keer is et heur bi'j de hanen ofbreuken. De eerste keer het et grootkaptal Wardenier zien moter zonder branige de voete dwas zet. De twiede keer hebben ze in Wollege niet genoeg lef in de donder had en zet die rubberfriebrik op poten, daor as veur de hiele wereld condooms maekt wodden zollen. En de dadde keer, now gaot dommied dat super-de-luxe bronnebad in Noordwoolde misschien ok wel niet deur. Now, aj't mi'j vraogen, dan is de kaans now dan ok veurgoed verkeken dat et ooit nog wat wodt mit de Stellingwarvers. We zullen now wel veur iewig dat boerse volkien tussen de Lende en de Kuunder bliieven moeten.

Spietig heur, et hadde zo wat wodden kund in Noordwoolde, mar ja, de grote fout het vanzels weer west dat ze d'r een bero op los laoten hebben, dat onderziken mos of zoks wel haelber was in Noordwoolde. Een koppeltien ingenieurs uut Oranjewoold of zo. Now, die hebben et hiele plan vanzels drekt mar een koppien kleinder maekt. Allemaole jeloersighied netuurlik. Dat deftige volk uut Et Woold zol vanzels in de veerste veerte niet hebben kund hebben dat wi'j in Noordwoolde zoe'n sjiek bronnebad kriegen zuld hadden. En weten jim wat et argement was waaromme as et niet kon? Hool jim mar vaaste! D'r ontbrekt een badkultuur in Noordwoolde en de dun bevolkte omstreken.

Now, is me dat even een vieze strieker om de snute. Wat daenkt dat volk uut Et Woold aenlik wel van oons? Dat wi'j Stellingwarvers oons nooit mit een dof washaantien om 't gezichte wrieven? Dat wi'j Stellingwarvers niet schone op 'e huid binnen? Dat wi'j d'r in verslonteren? Ik zal die eigenwieze wiesneuzen uut Et Woold es even uut de droom helpen. Wi'j hebben zo staorigan in Stellingwarf allemaole een douche en daor gaon wi'j ien keer in de weke onder en dan verschonen we oons mitien. En bi'j de winterdag doen we et ien keer in de veertien daegen. Douchen en verschonen. Now weet ik best wel dat die Hollaanders en zo soms wel twie keer daegs onder de douche gaon en heur iedere dag verstrupen. Mar da's allemaole halvewiezighied. Daenk trouwens ok mar niet dat et best veur 't gestel is om bi'j de winterdag elke dag mit de naekende huid in zoe'n koolde douche omme te griemen. Allemaole overdreven gedoe. Ie hebben op die maniere niet iens de tied om smerig te wodden. Ik zol trouwens wel es weten willen hoe vaeke as die ingenieurs heur aenlik zels wassen en verstrupen. Kan je nog best mal ofvalen ok mit zok duur volk.

Mar goed, we hadden ze d'r dus nooit bi'jhaelen moeten in Noordwoolde en as de gemiente et now een betien veur 't verstaand het, dan smieten ze d'r zels tien tot twintig miljoen tegen an en dan bouwen we dat bronnebad zels wel. Zovule het et gemientehuus indertied ok al kost, dat et is et overhenne kommen mar. Et zol ja doodzunde wezen as 't overgaon mos, want d'r zit poerbest waeter in de grond bi'j Noordwoolde, daor van alles en nog wat in zit, dat goed is veur alderhaande kwaolen. Koolde op 'e blaoze, wienderighied en last van zoerbranen. Een wekien

in 't waeter ommeploempen van Noordwoolde en klaor bi'j'. Alle ongemakken broezen d'r in ien keer uut.

En awwe dat dan haandig anpakken, dan maeken we d'r ok een modderbad bi'j. Dat hebben ze in 't butenlaand ok wel. Je naekend insmeren mit zwatte blubber moet al zo meraokelse best wezen. En de poele op 'e Spoekedam moet toch wel es uutredded wodden. Kun ze dat daar mooi veur bruken. Want as oons waeter hieze zo best is, dan zal oonze modder ok wel best wezen. En reken mar dat zoks volk trekt. Autobussen vol Duutsers. Allemaole onderwegens naor Kurort Nordwolde. En de ingenieurs uut et Friese Haagje meugen dan ok wel es kommen as ze niet al te al te binnen.

Wi'j Stellingwarvers gaon d'r vanzels niet henne. Jim daenken toch niet dat wi'j in Noordwoolde in 't waeter en de modder ommekroepen gaon? Wi'j strieken allienig de centen op. En veerder is veur oons ien keer in de weke douchen en verschonon meer as zat.

Veurlezen veur Omroep Friesland op 15 november 1990.

Bote Stellingwerf

Kastmis

Al haost twieduzend jaor
vieren we Zien verjaordag...
Mar et waachten is nog altied
op 'e Jaorige zels...

Poëzie

De winter het de bomen
op riem zet.
De zonne het d'r doe
gedichten van maekt.

Zanglust

Et voegeltien zingt
zien hoogste lied...
Et liekt wel
as zien kouwgien
gien traelies het...

Afasie

Hi'j zit nog vol grappies,
mar ze kommen d'r niet meer uut.
Ze zitten in zien heufd
as voegelties in 'n kouwe.
Achter de traelies
van zien stembanen.
Alliend an zien ogen
kuj' nog zien
dat ze d'r binnen.

Stelling

Doe Hendrik Johannes Bergveld van Appelsche nog ambtener op 'e sikterie van et gemientehuis in Oosterwoolde was, veventwintig jaor oold, het hi'j mit zien zwierig haandschrift de geboorteakte van Stelling opmaekt en veurlezen an Stelling zien vader, die de angifte dee van zien twiede zeune, in et bi'jwezen van Ruurd Dokter, ok ambtener, ofkomstig van Makkinge, doe twienentwintig jaor jong, mit een haandtekening as was hi'j de burgemeester himzels. Et leek wel as diende zien ondertekening van de geboorteakte as et amtsketten van Stelling-warf-Oostaende zien eerste burger.

Stelling is dit allemaole an de weet kommen, doe zien breur, die een protte an stamboom-onderzoek dot (genealogie, zoas de geleerden zeggen) op et gemientehuis een protte trouw-, rouw- en geboorteakten tegen kommen was, pattietoeren zo oold, daj' d'r gien daenk van hebben, hoevule pepieren van herwerts jaoren leden ze daar allemaole beweren. Allemaole keurig nommerd -die van Stelling zien geboorteakte het nommer 248- en een protte bi'jschriften in de raand, van verhuuzings en een protte ere zaeken as van slimme ziekten en zo wat henne die ze de muute weerd vunnen om te beschrijven, of wat meugelik wel een wettelijke plicht was, die ambteners vanzels allerdeegst naokwammen, misschien ok wel om een rang in de hoogte te klauteren, mit een beter traktement. Een volkstelling is eins niet neudig, ze hoeven daar op et gemientehuis alle kaorten mar eventies te schudden en ze weten krapan alles van de hiele bevolking.

Eins vint Stelling dat an de iene kaante wel mooi, daj' van alles over je familie (en aj' dat willen ok van de burenen) an de weet kommen kunnen, mar an de aandere kaante ok wel wat griezellig, dat eins al je hebben en holen op drie kantoren vaaste ligt: et gemientehuis, de belasting en et kedaster. Toch mar gelokkig, dat dat van de belasting (nog) niet eupenbaor is, eers is et een koold keunsien om van iederiene krapan alles geweer te wodden. Now hebben Stelling en de vrouw eins niks te verbargen, mar ie weten nooit waar een aander ni'jsgierig naor is, ok al bin ze niet van de B.V.D.

Et dot Stelling toch wel wat, as hi'j d'r an daenkt, dat zien vader krapan zeuventig jaor leden, lopende vanuut Else naor Oosterwoolde mos om zien kiender op et gemientehuis angeven te kunnen. Hi'j zal best bi'j zien nichte in Langedieke de tocht evenpies onderbreuken hebben en bi'j de weerommereize in Tronde bi'j zien zuster angaon wezen. Mar een veertig kilemeter lopen op iene dag is toch niet niks en veur zoe'n bosschop mit lege hanen span ie toch niet et peerd veur de waegen, zoas wel daon wodde aj' mit een peer koenen naor de haastmark gongen. En dan as man en vader van roem dattig jaor daar veur een peer snotneuzen van roem twintig jaor staon te bekennen, daj' een maond of negen leden de vrouw wat onder de schölk geven hebben, die daar dan uut naeme van de

burgemeester antekening van maeken. Zo fanteseerde Stelling nog wat deur, totdat hi'j de vrouw vanuut de keuken zeggen heurde: "Dat was me toch wat, doe ze een peer duzend jaor leden hielemaole naor Bethlehem reizen mossen om heur an te geven in et geboorteplak van de familie, en dan mos ie mar zien daj' te eten en te drinken kregen en onderdak veur de naacht, vaeke bi'j een boer in de koestal. Moej' je indaenken, daj' dan wat onder de schölk hebben en et kiend dan onderwegens komt."

Ja, docht Stelling doe, de tieden gaon toch veuruut. Totdat d'r niks meer an te geven is? Niet op et gemientehuus, niet bi'j de belasting en niet op et kedaster. Misschien bedoelen ze dat wel mit: "Bloemen verwelken en rozen vergaan, maar liefde blijft bestaan," of zokszowat in et Hollaans.

Zaandpad ten westen van Wolvege.
(Tekening D.K. Koopmans)

Et verzin van Zwatte Piet

Et was weer Sunderklaosaovend en daaromme stonnen d'r bi'j oons drie klompen onder de schostienmaantel mit een toppe huj d'r in. Want dommiet, as iederiene sleup, zol Sunderklaos op zien schimmel weer over de daeken rieden en achter him zol Zwatte Piet lopen mit een zak vol speulgoed. Sunderklaos kende van alle kiender de naemen en wus ok of ze van 't jaor ondeugend west weren of goed oppast hadden. Dat ston allemaole in 't grote boek. In de klompe van een stouterd stopte Zwatte Piet een zakkien zoolt, naost dat van een lief kiend zette hi'j speulgoed dat boven an et liesien ston. En et huj nam hi'j mit veur de schimmel, want die hadde netuurlik hongere kregen van et geloop over de dakpannen.

Mar veur et zoveer was, kwam Zwatte Piet allieend nog even langes om peperneuten te stri'jen. Dat gebeurde altied onder melkerstied. In et achterhuus maekte hi'j eerst een praotien mit heit en leup dan deur de keuken en de gang naor de kaemer. We heurden him wel ankommen, want hi'j koggelde nogal wat, krek of hi'j verkolen was. Even laeter klopte hi'j op 'e deure en vreug of d'r ok stoute kiender weren. "Nee heur, Zwatte Piet," zee mem. "Ze hebben van 't jaor goed oppast." En dan gong de deure een aentien eupen en mossen we omstebeurten bi'j him kommen. Dat gong van ooldste of an. Dus ikke eerst, dan Jan, mien breurtien en nao him oons zussien. Hi'j kende oons alle drieje bi'j de naeme, mar dat zol heit him veur de tied wel influusterd hebben, nam ik mar an. We kregen een haand van him, die hiel zaachte anvuulde, want hi'j dreug altied zwatte haansken. Vule meer as die haand kregen we niet van him te zien, daorveur was et in de gang te donker. We kregen een ploempien van him, dat we zo goed oppast hadden en de bosschop d'r bi'j om zo deur te gaon. En as dat allemaole achter de rogge was, kletterden de peperneuten deur de kaemer, veur de deure weer dichte gong. Zo was et altied gaon en zo zol et now ok wel weer kommen.

Disse keer zag ik slim tegen de komst van Zwatte Piet op en dat hadde zien reden. Niet zo lange leden hadde ik mit Bettus, mien schoelekammeraad, stiekem knollegies plokt. De boer van die knollen hadde oons betrapt en was mit grote stappen op oons ofstoeven kommen. We konnen nog op 'e tied bi'j oonze fietsen kommen en d'r vandeur gaon. Mar hi'j reup oons nog wel nao: "Waacht mar, ik zal et Zwatte Piet vertellen."

Dat was me vanaovend weer te binnen scheuten en daaromme zat ik beheurlik in de piepzak now Zwatte Piet zo mitien weer opdaegen kommen zol. 't Zol wel niet zo lange meer duren, want heit was al een hiele tied in 't achterhuus. En ja heur, de klokke hadde nog mar krek zeuven ure sleugen of daor heurden we et bekende koggeltien al weer ankommen. Dan de kloppe op 'e deure en de donkere stemme van Zwatte Piet: "Zijn hier nog stoute kinderen?" En weer stelde mem him gerust: "Nee, Zwatte Piet, ze hebben alle drieje goed oppast." Mar mem wus niks van die knollegies en Zwatte Piet wel. Dat zol die boer him wel verteld hebben. Doe de deure weer een aentien eupen gong, wa'k mar et liefste in de veerste hoeke kreupen. Now stopt hi'j me dommiet in de zak, gong er deur me hen-

ne. Allieend de hope dat die boer et misschien wel vergeten hadde om et Zwatte Piet te vertellen, gaf me de moed om naor de deure te gaon. Mar Zwatte Piet zee haost etzelde as veurig jaor, gien woord over de knollegies, die Bettus en ik steulen hadden. Hi'j was weer bliede da'k zo goed oppast hadde en hoopte da'k daor toekem jaor mit deurgaon zol. Wel honderd pond lichter maekte ik plak veur Jan. En doe nao him oons zussien haost etzelde heurd hadde as wi'j, regende et weer peperneuten. Temeensen, dat dochten we. Mar al gauw kregen we in de gaten, dat et hiel wat aandere was, wat Zwatte Piet vanaovend over de vloer stri'jd hadde. "Et bin gien peperneuten," reup Jan, "et bin viegen. Die stonnen op 'e keukentaofel." "Hoe weet ie dat?" vreug mem, die et lachen haost niet inholen kon. "Ik hebbe d'r even inkeken," zee Jan. "Allieend mar keken?" vreug mem. "Ik hebbe iene opeten," bekende Jan. "Het Zwatte Piet de peperneuten zeker vergeten," zee oons zussien, "en het heit him de viegen geven." Mar mi'j was opiens een lochien opgaon. "Is heit soms Zwatte Piet, mem?" vreug ik. En doe vun mem et mar et beste om mit de waarhied veur de draod te kommen. "Ik zal et now mar zeggen," zee ze, "jim wo'n staorigan al zo groot. Ja heur, heit was Zwatte Piet. Hi'j het bi'j ongelok de verkeerde poede pakt. Sunderklaos en Zwatte Piet bestaon niet echt. Dat is mar een sprokien." "'k Was d'r al bange veur," zee ik. "Dan kun de klompen zeker wel vot," miende Jan. "Och, laot ze mar staon," zee mem, "dan doen we disse keer nog krek of et echt is."

Zo zegd, zo daon. En doe we de volgende morgen beneden kwammen, stonnen de kedogies weer naost de klompen en was et huj verdwenen. Mar we reupen disse keer niet weer: "Daank je wel, Sunderklaos..."

Lodewiek H.

Dagboekfragmenten 1989

(Vervolg van vrijdag 31 augustus 1989)

Half juli 1945, vlak veur de grote vekaansie, gongen we van et Tolhuus weer over naor de oolde schoele an et Aachterom. Liesbeth en ikke en nog een peer kiender mochten meester helpen mit verhuizen. Dat gaf me een gesjouw en getoog mit leerboekies en schriften, bossels en krieties, kleurdeusies en potloden, pennen en inkpotties, eerdriekskundige en ere plaeten en kaorten, stoelen en bloempotten, de hiele Midstraote deur tot een aentien aachter de kathelieke kärke. De ofstaand was meer as een kilemeter en et was bruuierig weer, dat we hebben die dag hiel wat ofzwiet.

Nao de vekaansie zatten we niet meer bi'j mekeer in etzelde lekaal, mar kwam de twiede klasse weer bi'j de eerste in. De rest van et schoelejaor wodde zodoende veur mi'j een nogal vervelende en dreuge tied daor a'k me niet vule van herinneren kan, mit uutzundering dan van et feit da'k krek in die tied begonnen bin mit voetballen en da'k van doe of an staorigan staepelgek op dat spullegien wodden bin.

Doe Liesbeth in de dadde klasse kwam en ik in de vierde - april 1946 - zatten we weer bi'j dezelve meester. Dat was meester Pennings; die kon zo prachtig en spannend over Tarzan vertellen dat ie zaggen et mit eigen ogen vlak veur je neuze gebeuren. Ok kregen we doe veur et eerst Vaderlaanse Geschiedenis. Wat he'k me in stilte vaeke diepe schaemd veur en argerd an de malle en brieke streken van de verschillende Lodewieken daor awwe in de loop van de geschiedenis zoal tegenan leupen: Lodewiek de Vrome, een sloppeling, zeune van de grote Karel de Grote, Lodewiek de Duutser, in die tied, zo vlak nao de oorlog, beslist gien antrekkelike bi'jnaeme om te hebben; en laeter in de vuufde klasse: Lodewiek de Veertiende, de Zunnekeuning, mar ok iene die him haost nooit wusk en die d'r mit zien geweldige pruke en kaanten ditties en datties, gaspen, ringen, kettens en ere sieraoden uutzag as een veurnaem oold wief, Lodewiek de Zestiende die tiedens de Fraanse Revelusie gevangen zet en laeter op et schevot ontheufd wodde, en Lodewiek Napoleon Bonaparte die himzels tot keizer van Frankriek kroonde en die nao een protte prachtige overwinnings op et laest via Ruslaand, Elba, Waeterloo en Sunt Helena an een roemloos aende kwam. Wat kon 'k somstieden ofgrieselik tegen die geschiedenislessen opkieken, a'k uutrekend hadde dawwe al weer an zoe'n halvewieze Lodewiek toe weren. 'k Zat of en toe bi'jkaans de halve les mit een kleur as vuur om de kop, zo schruten en benauwd wa'k dat de ere kiender - en veural Liesbeth, - mi'j d'r op ankieken en d'r belachelik mit maeken zollen. A'k een beurt kreeg in zoe'n les, kon 'k d'r haost gien woord goed utkriegen en staemerde ik verschrikkelik. Dat zette deur in de leesles en in et gewone praoten, ok thus. Et het haost twie jaor duurd, veurda'k staorigan een betien rustiger wodde en weer zonder te staemeren praoten kon.

In de godsdienstles kwam de H. Elizabeth van Thüringen es een keer te spraoke. En verempeld, - niet te geleuven! - die was trouwd mit een Lodewiek: keuning Lodewiek van Bohemen en Moravië, een doerak van een kerel, iene die zeup, vluukte en moordde bi'j et leven. Zien vrouw hadde al van alles perbeerd om him "tot inkeer en op et goeie pad" te kriegen, mar alles vergees, zonder risseltaot. Elizabeth zels was altied gaastvri'j en vrundelik veur aarme stumperds, bedelers en zwarvers en gaf van heur riekdom zovule as ze mar missen kon. Doe Lodewiek daor achter kwam, sleug hi'j heur bont en blauw en sleut heur op in heur kaemer. Daor kreeg ze op een keer bezuuk van een bedeler, die blikber kaans zien hadde ongemurken in et kesteel te kommen. Hi'j vreug Elizabeth as hi'j die naacht naost heur op bedde slaopen moch. Nao lange wiefelen vun Elizabeth dat goed. Doe ze zels op bedde kroepen zol, dee inienend bliken dat daor niet meer de bedeler lag, mar dat Jezus zels achter heur ston, die tegen heur zee: "Omdaj' dit veur mi'j daon en zoe'n groot vertrouwen in mi'j had hebben, zal ik jow gebed verheuren: van now of an zal Lodewiek, je man, lieke vrundelik, goed en edelmoedig veur de aarmen en verdrokten wezen as daj' zels altied west hebben." Van doe of an bekeerde de keuning him, en ze leefden tegere nog lange en gelokkig en wodden deur et gewone volk op hanen dreugen. Nao et wegraeken van Lodewiek gong Elizabeth in een klooster, daor as ze et leven van een heilige leidde.

Et leek me haost dat Liesbeth en ikke al laank van teveuren veur mekaander bestemd en veur mekeer anwezen weren, dat we mekaander neudig hadden en mekeer niet missen konnen. Die gedaachte en et gevulde dat dat me gaf, maekten me waarm en rustig van binnen. Zol Liesbeth etzelde vulen en d'r ok zo over daenken? Tiedens dat verhael hadde ze gien inkeld teken van herkenning of begrip in mien richting geven. Zol ze nog wel wat in mi'j zien, of zol ze mi'j een vervelend en oppassend joongien, een "bange schieterd" vienen? Op een keer, doe ze in de baank veur me zat, ha'k heur es, niet te wild of te had, an et haor ropt. Ze hadde heur ommedri'jd en niet al te onvrundelik "Flauwerik!" tegen me zegd. Toch wa'k daor een betien van schrokken en he'k et niet weer daon. Blikber ha'k een wat aandere reaktie van heur verwaacht, mar wát percies, dat wus ik niet. In direkte naobi'jhied van mekaar woden we beide stille en rustig, we keken naor mekaar mar zeden niks; aliend kree'k of en toe de indrok dat Liesbeth een betien een spottende glimk in de ogen kreeg a'k heur recht ankeek. Ik was nog altied hatstikke mal, ja, smoorverliefd op heur. Haost niet te geleuven veur een kiend van 9 à 10 jaor, mar et was echt waor. Et grootste pat van de dag docht ik an heur, droomde ik van heur, keek ik naor heur of haelde ik me heur gezichien veur de geest as ze d'r zels niet was; mien hiele dag was ofstemd op heur, was een "Liesbethdag", overstraold, waarm en bliede maekt deur heur anwezighied, diezig duuster en koold bi'j heur ofwezighied, of deurdat ze kwaod en lelk dee 'n hiel inkelde keer. Morgens en middags veurdat de schoele begon en onder et speulkertier ston 'k vaeke naor heur en de aandere maegies te kieken bi'j et touwgien-springen en de kringspullegies die ze deden. Liesbeth hadde altied de leiding, dat wodde deur de aanderen as een vanzelssprekende zaeke anveerd. Zi'j dielde de groepen in en zette mit heur mooie stemme de lieties in: *Zakdoekje leggen, niemand zeggen, Witte zwanen, zwarte zwanen, wie gaat er mee naar Enge-*

land varen, In Holland staat een huis, Zeg ken jij de mosselman, Alles in de wind, alles in de wind, 't is maar een schipperskind, en et wonderlike en eins oe zo trieste Mooi Anna zat op majesteit. Van de meerste van die lieties - die aj' tegenworig nooit meer heuren, - ken ik nog altied de wieze en veur een groot pat de tekst. A'k ze zachies bi'j mezels herhaele, dan bin 'k weer op schoele en zie 'k et speulplak van de maegies weer veur me, de fleurige jurkies, et zaand, de wilgen an de waeterkaant, de zonne en de blauwe locht d'r boven, en et lieve tovenernessien dat mit heur helderhoge stemmegien en heur rustige en oertugende meniere van doen dat hiele spul in gaank zette en dri'jende hul. Mit heur wol ik laeter trouwen, wi'j weren twie keuningskiender, wi'j heurden ja bi'j mekaander. We zollen in een grote villa wonen mit een prachtige tuun d'r bi'j, en een hieleboel kiender kriegen.

In de waarme zoemer van 1948, doe Liesbeth in de vuufde en ik in de zesde klasse zat, verscheen ze op een dag in kotte broek op schoele. Gien inkeld maegien véúr heur hadde dat ooit daon of andurfd, omdat dat in die tied as "niet-passend en niet-netties" zien wodde. Ik zat in de eerste riegel op 'e achterste baank, Liesbeth in de twiede riegel op 'e vuufde baank van achteren. Van mien plak uut ha'k een goed uitzicht op al dat moois daar schieve veur mi'j: de prachtige, volmaekte rondings van heur billen die strak in heur lochtblauwe broekien oftekend stonnen, en heur stevige, lochtbruun glanzende bovenbienen. D'r begon een zaacht en waarm en wild verlangst diepe in mi'j te zingen. Was dit ók zingen? Ik raekte d'r van in de warre en de fantasie gong mit me op 'e loop. Ik zol mit heur op bedde liggen willen en heur lieve liefien dichte tegen me an holen. Waoromme, waarveur? En wat deej' dan percies? Daor wa'k nog niet hielendal mit op 'e hoogte. "Liefde" nuumden de grote meensken dat, dat wus ik ál. Mar dan mos ie eerst wel trouwd wezen. Zol 't ok zó kunnen, zonder trouwd te wezen? Netuurlik wel, as zi'j et temeensen ok geern wol. Mar ik hadde hielendal gien kontakt mit heur, ik duste niet iens een praotien mit heur te beginnen. Laeter, a'k groot was, ja dán zo'k et wél durven, nam ik an. Die middag gongen me de kleuren herhaedelik op en of a'k naor Liesbeth in heur kotte broekien keek: ik was niet bi'j de les en gaf vremde en domme antwoorden as de meester me wat vreug. Een peer daegen laeter liekewel was et ofleupen mit "Liesbeth-in-de-kotte-broek". De pestoor en de bovenmeester hadden et, warschienlik via heur oolden, verbeuden. Op et schoeleplein heurde ik Liesbeth tegen heur vrundinnegien Lucy mopperen over "dat oolderwetse, stieve dörpsschoelegien". Ik vun et ok slim spietig, al gong et leren en opletten in de les veur mi'j now wel weer zoas de meester et vanoolds van me wend was.

Datzelde jaor, eind augustus, was et eerste toernooi van de Jowwster legere schoelen daor as Liesbeth en ikke anvoerder van de maegies- en de jongesploeg van oonze schoele weren en dat we zo glaansriek wunnen. Dat Liesbeth anvoerder van de maegies wodde, was zo logisch as wat. Mar waoromme as ikzels anvoerder van de jongen wodden was, dat was veur mi'j niet zo dudelik. Ik was hielendal gien vechtersbaos en bi'j de vaeke wilde spullegies op et schoeleplein lange niet haentien de veurste. Wel wa'k zo goed as elk jaor de beste van de klasse, kon 'k hiel aorig voetballen en was ik, uterlik temeensen, slimme rustig: ik raosde en kaankerde niet tiedens et voetballen zoas een protte jongen deden, warschienlik omdat ze

dochten dat dat d'r now ienkeer bi'j heurde; en bi'j de pupillen van "Friso" wa'k ok altied anvoerder. Dat daaromme bin 'k et doe misschien ok wodden. De volgende morgen onder et speulkertier ston ik veur et eerst nao lange tied weer vlak naost Liesbeth, doe we op et trappien veur de heufdingaank van de schoele kommen mossen, deur de meesters en de juffers fielse teerd wodden en de hiele schoele een vri'je middag kreeg. Ik vuulde me doe een hiele piet, en hoopte en verwaachte dat now de ofstaandelike en nogal koolde holing van Liesbeth naor mi'j toe d'r ok een stokkien beter en plezieriger deur wodden zol. Mar lange he'k die hope niet had.

Mien schoelekammeraotien van dat mement was Johan, zo ongeveer et domste joongien van de klasse dat elk jaor mit de hakken over de sloot nog krek weer over gong. Hi'j was de zeune van de grunteboer, een man mit vuurrood haor, die deur iederiene dan ok "Rooie Nardus" nuumd wodde en die praoten kon "as Brugman". Een peer daegen leden wa'k bi'j Johan thuis west te speulen. Ik hadde me doe tegenover him et ien en aander ontvalen laoten over mien gevulens angaonde Liesbeth.

De weke nao oonze overwinning op et schoeletoernooi, op woensdagmorgen, hadden we gimmestiek. Dat gebeurde in die tied in de zael van et perochiehuus, schieve tegenover de schoele. Veur de ingaank was krek zoe'n trappien as daor a'k een weke leden naost Liesbeth op staon hadde. De jongen hadden altied eerst gimmestiek, daornao de maegies. Awwer naor buten kwammen, stonnen de maegies in de riegel al onderan et trappien te waachten. Zo ok op die bewuste woensdagmorgen. De deure van et perochiehuus zwaaide eupen en de maegies stonnen d'r weer, mit Liesbeth veurop. Johan leup half aachter mi'j. Doe hi'j Liesbeth staon zag, reup hi'j: "Kiek, daor staot je mokkeltien. Geef heur es een tuut!" En hi'j drokte me mit een vaort van et trappien of, recht op Liesbeth an. Die ston half mit de rogge naor de ingaank en dri'jde heur krek naor me toe. Stroffelende en perberende mien vaort in te holen vul ik tegen heur an. Ze bleef gelokkig in de bienen, kreeg een rood heufd en gaf me een schop tegen de schenen en een klap in et gezichte dat me de traonen in de ogen sprongen. Ze was woedend. Mar ok ik wodde hatstikke lelk deur de piene en vernedering die ze me andee, wiels iederiene die d'r bi'j ston, de grootste wille hadde. Even docht ik d'r an om wraoke op heur te nemen. Mar een jonge vecht niet mit een maegien, dan haj' de poppen hielendal an et daansen en zol aanst iederiene van de wille over de straote rulen. Ik dri'jde me omme en leup vot, wiels ik perbeerde de piene en de vernedering diepe vot te stoppen. De anvoester van de maegies hadde de "anvoerder" van de jongen versleugen, en daor de ofstaand tussen de beide keuningskiender groter mit maekt as die ooit veurhenne west hadde.

De daegen op schoele wodden now vervelend, taoi en triest. A'k naor Liesbeth keek, froonste ze heur veurheufd, dri'jde heur gezichte van me of en perbeerde lelk te kieken. 'k Dochte d'r an heur et hiele geval uut te leggen en dat et mien schuld niet west hadde, mar a'k naor heur ofwiezende gezichien keek en dochte an mien eigen schrutens, dan zag ik dat hielendal niet zitten. "Kammeraad" Johan he'k nooit meer ankeken en nooit meer mit speuld. Ik vuulde me deur iederiene aliend en in de steek laoten, verraoden en onmeugelik maekt. De preens uut et verhael van de twie keuningskiender mos him now hielendal zels zien te redden.

Die naacht droomde ik van een zee daor as an de overkaant van de vlammen tot hoge in de hemel omhogens scheuten en et kesteel van de keuningsdochter in de brand zetten. Ze kwam naor buten en sprong raodeloos in de brandende golven; mar vanwege de hitte van et vuur dat mi'j van heur scheidde, kon 'k heur niet meer redden. Et was now de keuningsdochter die verdronk.

Eind november 1948, nao een tal slim diezige daegen, wodde Liesbeth heur jongere zussien Klaske, die vaeke last van astma-anvallen hadde, slimme ziek. Et bleek longontsteking te wezen en ze was d'r hiel min an toe. D'r wodde op schoele een novene veur heur hullen: negen daegen laank wodde in alle klassen an et begin van de morgen en middag veur heur behoold en genezing bidded. Mar ondaanks dat raekte Klaske omstreeks Sunderklaos weg. Misschien hadde God et wel te drok mit et in goeie baenen leiden van de veurbereiding veur et zovulste Kastfeest, misschien ok was Hi'j in Zien eindeloze wieshied eindelijk tot de konklusie kommen dat Hi'j hielendal niet beston en dus niks doen moech en kon, omdat Hi'j dan percies et tegendiel bewezen zol van de konklusie daor as niet allierend Hi'jzels mar ok een groot pat van de meenshied in de loop van de ieuwen staorigan toe kommen was; of misschien hadde Hi'j gewoon een hekel an die rieke familie De Jong en hadde Hi'j, daenkende an Zien liefspreuke "Laat de kleinen tot Mij komen", de kleine Klaske bi'j Him neumen. De logica was veur mi'j in elk geval veer te zuken. Dat et dri'jde op een begraffenis uut. Uut alle klassen zol een tal kiender de schoele tiedens de Requiemmis vertegenwoordigen, de aandere zollen bi'j de uutvaort veur de karke en bi'j de weg langes naor et karkhof staon. Ik ston bi'j et groepien veur de karke, en dochte bi'j mezels da'k now eindelijk dat eigenwieze kiend van De Jong, die Liesbeth die zo koold en hooghattig tegen me daon hadde, ok es in traonen zien zol. Mar doe 'k heur achter et blaanke liekkissien uut de karke kommen zag, niet goelende mar mit een hiel blick en strak gezichien, doe ha'k daoliks spiet van die lillike gedaachte. Zi'j kon et op et laest ok niet helpen dat ik zo mal op heur west hadde en dat zi'j me hielendal niet zitten zag. Misschien hadde ze et mar lastig en vrend vunnen da'k of en toe as een hontien achter heur an lopen hadde en bi'j heur in de buurt wezen wol. Misschien ok ha'k zels et hiele geval vusen te serieus neumen en hadde zi'j et allierend mar as een veurbijgaond kienderspullegien zien. Staorigan scheuf heur lieve, blieke gezichien mit de donkere, sprekende ogen en et prachtige haor, al veerder en veerder van me of. Et was best een goed gevulde jezels weer een betien vri'j en onofhaankelik te maeken. Nog altied vun ik heur slim aorig en mooi om te zien en haost elke dag docht ik nog an heur, mar de slimste zeerte begon d'r hiel staorigan toch of te gaon. Ok veer van de keuningsdochter mos veur de preens et leven de muute weerd wezen kunnen.

Kastmis kwam, anders altied een stemmige en noflike tied, mar disse keer veur mi'j wat stille en triest. Nog altied kon 'k Liesbeth niet hielendal vergeten; en ik hul me naor anleiding van et wegraeken van heur zussien, stark doende mit de dood en mit hemel, hel en vagevuur. Waor zol ik terechte kommen a'k inierend wegraeken zol? Vaast niet in de hemel, daor wa'k vusen te zundig veur. Mit een betien gelok in et vagevuur misschien, dan ha'k nog een kaans om nao verloop van tied toch nog hogerop te kommen. Al een tietien hul ik me aovens op bedde

doende mit zaeken die an grote meensken toestaon weren, mar vaast niet an kiender. Liesbeth speulde d'r een veurnaeme rolle in, mar ok wel es aanderen. Dat diepe, waarme, troostende gevulte, waaromme moech dat niet, waaromme wodde dat deur de pestoor en de Kathelieke Karke zundig nuumd? Zol d'r wel iene wezen die op dezelve maniere an mi'j dochte? Liesbeth misschien, tóch? Ik zol me gien raod weten, niet te troosten wezen, as zi'j ok dood gaon en veur altied van de eerde verdwenen wezen zol. Mar wie zol mi'j missen a'k now dood gaon zol? Heit en mem vanzels, pake en beppe, breurs en zuster. Mar veerder? Gieniene, ok Liesbeth hoogstwarschienlik niet. 't Leven is mar een hiel dun draotien dat zomar ofknappen kan; et vaalt niet mit dat draotien vaaste te hollen en d'r wat moois van te maeken. Over goed een half jaor zo'k van schoele gaon. En dan? Wat zol ik eins van mien leven maeken, mit mien leven doen?

Begin 1949 verhuusde de familie De Jong naor Bilthoven. Liesbeth heur heit hadde de leiding over de D.E.-vestiging in Utrecht kregen, heur neve Egbert nam de febriek op 'e Jouwer over. Bilthoven lag in die tied veur oons, kiender, een geweldig aende van De Jouwer of, een ofstaand die beslist niet te belopen of te befietzen was; en in een trein hadden we nog nooit zeten. Veurgoed vot en verdwenen was Liesbeth now inienend veur mi'j. Ik kon et mar kwaolik begriepen. Gelukkig ha'k nog een klassefoto daor as ze op ston. Daor keek ik zo now en dan naor a'k me heur gezichien niet meer scharp veur de geest haelen kon. Van laeter trouwen mit mekeer - de hieltied nog ha'k d'r een hiel kleine hope op, - daor zol now wel niks meer van kommen. Hoe as et now veerder mit de keuningsdochter gaon zol? Now, die zol heurzels best wel redden, dochte ik. Ik mos now eerst mar es an mezels daenken.

In feberwaori maekte ik thuus en op schoele bekend da'k priester wodden wol. Twie keer in de weke kree'k bi'jles van de heufdmeester in Nederlaans, Rekenen en Fraans. Wat as doe mien redenen west hebben om d'r veur te kiezen priester te wodden - en dan nog wel kloosterling, Augustijn, - bin 'k me doedestieds daenk' mar half bewust west. Et mooie zingen in de karke, de interessaante kleraosie van de Augustijner paters en half en half de weens om wat veur de meensken beteken te kunnen, hebben doe een veurnaeme rolle bi'j mien overwegings speuld. Mar now 'k et nog es naogao, moet d'r méér west hebben, dingen die dieper zatten, zoas: mit Liesbeth wodt et now toch niks meer, dan kan 'k liekegoed naor et klooster gaon; as ze me dan aachterof misschien toch nog hebben wil, dan zal ze d'r dit keer zéls alle muuite veur doen moeten en hael me weeromme. Toch nog een soorte van wraoke op heur die me al die jaoren op 'e legere schoele zo stark doende hollen mar eins nooit staon zien hadde? Et liekt me niet onwarschienlik.

Op 'e kostschoele in Venlo ha'k de klassefoto mit Liesbeth d'r op nog altied bi'j me. In verleuren ogenblikken keek ik d'r wel es naor. As de pater-surveillaant of de jongen dat toevallig zaggen en me vreugen, wie a'k et liefste maegien van de klasse vun, wees ik zonder blikken of blozen Liesbeth an. Dan wodde d'r wat gniffeld en gnezen, want as priesterstudent wodde verondersteld daj' gien speciaole veurkeur veur een bepaold maegien hadden. Et gymnasium he'k zonder zittens-blieven of maekt. D'r nao gong ik naor de Kweekeschoele in Hilversum, want inderdaod priester wodden zag ik bi'j naoder inzien toch niet zittens. Tiedens mien

studie ha'k in de grote vekaansie vaeke veur een weke of drie, viere een baentien bi'j Douwe Egberts. In de zoemer van 1956 warkte ik d'r in de expedisie. Ik was dikke maoties wodden mit Jelle, die d'r ok vekaansiewark dee en die een jaor of wat jonger was as ikke; hi'j was de zeune van de opperwaachtmeester van de pelisie op 'e Jouwer, en we konnen et best mit mekeer vienen. Bi'j him thuis luusterden we vaeke naor rock-and-roll-plaeten van Elvis Presly en Chubby Checker; niet om an te heuren, vun ik, mar Jelle was d'r wild van. Op een morgen kregen we in de expedisie "hoog bezuuk" uut Utrecht. En verempeld, ik kon mien ogen niet geleuven: Liesbeth was d'r bi'j! Mar wat was ze veraanderd. De trekken van et aorige maegien van de legere schoele weren d'r nog wel, mar ze was d'r beslist niet kreerser op wodden: een maeger en blik gezichte mit hier en daor rooie poekelties, holle ogen, et haor stief om et heufd en beslist niet medern in de kleren. Ze leek me niet bepaold gezond en zonder zorgen. Achttien jaor mos ze now wezen, ik was negentien. We wodden allegeer omstebeurten veursteld. Doe ik mien naeme zee, gaf ze gien teken van herkenning. Ik kreeg een slop, koold haantien, ze toverde een niet te omschrieven, Mona Lisa-achtig glimkien om heur mond, mar zee veerder niks. Ik wodde weer rood om de kop, mar disse keer van lelkens. Wat verbeelde ze heur wel? Dat ik alliend mar een stok febrieksark was, of zokszowat? Hadden we dan niet zes jaor tegere op dezelve schoele en meerstentieds ok nog in etzelde lekaal zeten? 't Leek wel as ze "stoned" was, zo flets en nikszeeggend stonnen heur vroeger zo levendige en straolende ogen. Wat was d'r mit heur an de haand? Mar ik dochte d'r mitien bi'j: "Niet mit bemuuien, aanst begint al die zeerte weer van veuren of an. Ie hebben Jelle now, en ie weten waj' an him hebben. Hael je al dat gelonger, al die onwissighied asjeblief niet nog es an!" Et gezelschop praotte nog even mit de veurman en verdween doe naor een aandere ofdieling.

Et het de laeste keer west da'k Liesbeth zien hebbe. An de romantische toverkracht van et lied van de twee keuningskiender was veur mi'j op dat mement definitief een aende kommen. Ik kon niet zeggen dat et me speet, et hadde me lange genoeg vaaste hullen. Warschienlik hadde de keuningsdochter de diepte van et waeter nooit peild en was ze nooit van doel west de keuningszeune heur haand toe te stikken. Now weren ze beide verdronken, mar elk op een eigen maniere: hi'j in et waeter, zi'j op et dreuge? Mar ja, ze weren ja beide op et laest ok mar doodgewone meenskekiender.

Wilfrid Speekenbrink/Klaas Knillis' Hofstra

rien ne va plus

zij speulde altied
alles of niks

now
ik wol wel alles

mar
et wodde weer niks

Klaas Knillis' Hofstra

2 x

ik daenke
nauweliks
meer an je

alliend nog mar
dag & naacht

De wedevrouw

"Et was een hiel aorige brief van de veurzitter. Nao de zoemer, schreef hi'j, zol et rappot over et tenielstok uutkommen. Et bestuur van de Beweging was van plan om mids september et eerste exemplaor an de dippeteerde veur kultuur an te bieden. Now was dat projekt nog uut de tied dat Jacob veurzitter van de Beweging was. Omdat jow man, ston d'r in de brief, de grote veurvechter van et projekt was, willen wi'j jow et twiede exemplaor van et rappot overhaandigen. En of ik dan, as et goed was, die dag alvaast vri'j holen wol. Ik was d'r wies mit, vun et een hiele ere.

Doe ik bi'j de koffie de brief de twiede keer leesde, begon ik te prakkezeren. Ik hadde nao veurig jaor, doe Jacob sturven is, al twie keer in de ronte van de Beweging west. Ok disse keer zol de veurzitter mi'j weer biezunder welkom hieten as de vrouw van de veurzitter die oons spietig genoeg ontvalen is. De Beweging het zovule an him te daanken en ok an jow, vrouw Veermans, die altied zoe'n grote belangstelling veur oons streven het.

As een donkere bujje kwam de twiefel opzetten. Ik mos hier mit opholen. Dit kon niet deurgaon. Et is niet waor van die belangstelling. Et ston mi'j vaeke tegen, mar ik dee et om Jacob en now die..."

"How es even, ie kun toch zomar niet nee zeggen. Hej' ooit murken laoten dat et je niet zo anston?"

"Nee nooit, temeensen niet naor butenuut. Ik zee wel es wat tegen Jacob, mar ok mar an een bepaolde greens toe. Et betekende zovule veur him. Et is mien eigen schuld dat et zo kommen is, ik weet et. Jacob hadde een lange staot van dienst; doe hi'j jonger was, schreef hi'j al stokkies in et blattien van de Beweging. Hi'j kon hiel striedber schrieven. Laeter kwam hi'j in et bestuur, wodde twiede veurzitter. De burgemeester van Veenhagen die doe veurzitter was, hadde de wereld an baenties. Et kwam d'r op daele dat Jacob al vaeke as veurzitter optreden mos. Doe de burgemeester argens in Gelderlaand benuumd was, kwam de kritiek op him rap los. Et grote bezwaor was dat hi'j niet "betrokken" was; hi'j was gien echte bewegingsman. Jacob pakte daor mit omme en docht: zoks overkomt mi'j niet. Hi'j het mi'j doe vraogd of ik geregeld mit him mit gaon wol naor de jaorvergeerdering, biezondere bi'jienkomsten, spreekbeurten, en zo. Ik zee al, et was Jacob zien lust en zien leven, dat ik hebbe ja zegd. Zo is mien grote belangstelling de wereld inkommen."

"Wi'j praoten zo eupen en vri'juut, dat ik durf now wel te vertellen dat wi'j as kollega's onder mekere wel es zeden: Jacob is meer mit de Beweging trouwd as mit Sjouk."

"O ja, jim weren niet de ienigen die daor grappies over maekten. Wi'j deden daor zels wel an mit heur, as ik weer es allienig op vesite gong of naor de concerten van "Meziek in de Kaemer", waor wi'j abbonementen op hadden. De helte van de tied

had Jacob wat anders. Daor was ik al hielemaole an wend. Ik heb now nog een abonnement; doe ik veur 't eerst daor echt allienig henne gong, vun ik dat wel hiel muilik. Mar dat went ok weer. Ik schinke nog even koffie in; nog een koekien?

Jacob het 'm geweldig uitsloofd veur de Beweging, mar hi'j kon et verval ok niet keren. As een beweging de jeugd niet meer trekt, dan is et mis, vien ik. Mit de kiender van Anna praotte ik d'r wel es over. Anna is mien ooldste tantezegger, mit heur heb ik een hiele hechte baand. Mit de beide kiender heb ik ok een goed kontakt. De ideaolen van de Beweging hebben heur nooit wat zegd; ze taelden d'r niet naor. Jacob had die ervering as lerer vanzels ok wel; hi'j zag ok niet vule kaans dat te veraanderen. Een bezwaor van al die oolderen is, dat te vule leden te lange deurzeuren over onneuzele dingen die te vaeke mit et verleden te maeken hebben. Ik kon daor min tegen. Jacob hong wat meer an de dingen van vroeger. Pattie ni'jmoodse zaeken vun hi'j niks. Om de PR van de Beweging hebben ze wel es slim spul had. Mar neem now et tenielprojekt, dat bedoeld was veur et votzet onderwies. Daor ston Jacob veur meer as honderd percent achter. Misschien wel tegen beter weten in, mar dan gebeurde d'r temeensen wat.

Hi'j kon de Beweging niet loslaoten. Mar neffens de riegelmenten koj' niet langer as 12 jaor in et bestuur zitten en Jacob was haost zo veur. Hi'j wol deurgaon en hadde ok al een oplossing bedocht. Omdat hi'j tussentieds zien veurganger opvolgd hadde, wol hi'j gebruik maeken van een uitzonderingsbepaoling. Dat het hiel wat geharrewar geven. Goenend weren d'r wel veur, mar aanderen zeden: Riegels bin riegels en daor knoeien wi'j niet mit. En iene of twee hadden et over vas bloed dat op zien tied neudig was. Et punt bleef hangen. En doe was 't veurbi'j, veurgoed. Zomar opiens raekte Jacob weg. Afijn, daor weet ie alles van."

"En now zit ie mit die brief, Sjouk."

"Zeg dat wel. Ik pakte d'r de hiele dag mit omme, dat kriej' aj' allienig binnen. Dan praot ie mar in jezels en soms daenk ie dat et stemmen van aanderen binnen. Dat maekt et vaeke nog slimmer. Ik moet et niet doen. Ik kan d'r zo niet mit deurgaon. Mar ie kun zomar niet nee zeggen. Et is een stok van je verleden, dat breek ie niet zo even of. Toch moet dat kunnen. Dat verleden was niet altied echt. Ja, wat is echt en niet echt. Ie begriepen zeker wel daj' ontrouw an Jacob binnen. Ik weet et niet, misschien komt dat een keer. Ik kan toch niet altied de wedevrouw van de veurzitter blieven, ik bin d'r zels ok nog!

Zo maelde dat mar in mien heufd omme, et hul mar niet op. Doe de tillefoon gong docht ik daoliks, dat is Anna, want die belt vaeke om die tied. Ik knapte d'r zuver wat van op. Et was Anna, mar et was gien fleurig bericht. Frans zat al daegen lange in de put, d'r was niks mit him te beginnen. Dat had ik now nooit van Frans verwaacht, hoe kwam dat zo? Frans hadde een hiele goeie baene en hi'j kon d'r op rekenen dat hi'j inkotten regiodirekteur wodden zol. Laoten de hoogste heren now stiekem een grote fusie veurbakt hebben. Frans het te verstaon kregen dat hi'j de permosie veurlopig, of misschien veur altied wel vergeten kan. Hi'j is hielemaole van slag. En Anna, anders zo evenredig, was ok van streek; die klaegt nooit argens

over. Tante moet wel begriepen dat et veur mi'j ok hiel beroerd is, zee ze.

En doe heb ik heur wat uutfoeterd, wat ik aandere nooit doe. Ik heb een hiele poze mit heur praot en iederkeer weer zegd dat ze him helpen mos en steunen deur fleurig te blieden en dat ze Frans trouw blieden mos."

"Ie bin me ok een mooie. Zels daenk ie over ontrouw en toegelieke zit ie Anna de trouw op te leggen."

"Nee, zo ligt et niet. Vannaacht om een ure of viere wodde ik al wakker. Ik hebbe Anna vuus te hadde anpakt, docht ik. Hielemaal verkeerd. Et scheut mi'j ok opiens in 't zin dat ik al weken lange niet op et karkhof west hadde. Morgen beslist daorhenne. En Anna opbellen. Ik kon de slaop niet meer te pakken kriegen. Waorum heb ik niet gewoon an Anna verteld dat wi'j et vroeger verkeerd daon hebben en dat zi'j die fout niet maeken moet. We hadden et krek over et grappien dat Jacob mit de Beweging trouwd was. Et lag aandere. Aj' et al op die meniere omschrievien willen, dan was de Beweging et kiend van Jacob, misschien zien zeune. Ik raekte niet in verwaachting nao oons trouwen. Wi'j hebben et eerst een poze anzien; doe hebben ze mi'j onderzocht en ze vunnen wat. Dat bleek toch goed te wezen, mar ze vunnen wat aandere. Weer etzelde, tot ze niks meer bedaenken konnen. Ja, dat et misschien ok bi'j Jacob zitten kon. Daor zat et, ze hebben et zomar vunnen. Haost een jaor lange hebben ze eerst mit mi'j ommehannest. Vernederd vuulde ik me, veural deur dat vanzelsprekende dat et allienig mar an mi'j liggen kon. Bitter is et, nog altied, as ik daor an daenke. Daoromme doe 'k dat haost nooit meer. Veur Jacob was et een hadde klap, hi'j het et niet echt verwerkt, kon d'r ok niet over praoten. Ik hadde genog an mi'j zels en wus doe ok nog niet hoe slim dat veur een man is. Mar hi'j kwam ok niet an mi'j toe. Wi'j hebben mekaander doe niet goed opheind.

Et het mi'j wel zelsstaandiger maekt. Ik bin niet et soort vrouw wodden dat de linkerhaand op 'e rechter onderaarm van de man legt as ze tegere uut fietsen gaon. De mitsulere nuum ik ze. Nao veurig jaor heb ik wat ni'je dingen anpakt en ok dingen van vroeger weer oppakt, zoas mien belangstelling veur tunen. Zo kom ie ok mit ni'je meensken in de kunde. In een tuun bin ik haost letterlik tegen Tjits oplopen en dat klikte drekt. We hebben een hoop steun an mekere; en een protte wille niet te vergeten. Tegen de morgen heb ik nog lekker even slaopen. Et kwam wel goed mit Frans en Anna; en mit de brief ok wel."

"Ie bin veur de koffie al naor et karkhof west? Dus ie bin nog mar even weer thuus."

"Morgens op 'e tied is et heerlijk stille op et karkhof; et gefte je zoe'n rustig gevul. Je gedaachten nemen de vri'je loop. Ik betrap mi'j d'r vaeke op dat ik dan niet an Jacob daenke. Gewoon in huus doe 'k dat vule meer. Ik heur wel es over vrouwen die praoten tegen heur overleden man. Dat heb ik nooit daon, ik kan et ok niet. Ik maekte de stien schone. Vandaege neem ik een besluit. Langer moet et niet duren, et moet uut de weg. Ik moet et mi'jzels niet te muilik maeken. Mit woorden as trouw en ontrouw kom ik d'r niet uut. En ik moet niet naor de stemmen

van aanderen luustren, mar gewoon naor mi'jzels, naor wat ik zels wil. Dat doe ik now ommes ok al. Aandere dingen, ni'je meensken. Mit Tjits en een peer aanderen bin ik an et bridgen. Beweging en bridge past vaast niet bi'j mekere; mar ik vien et hiel gezellig.

Et onkruud tussen de strukies is hoge opscheuten, gien gezicht. Ik moet niet weer zo lange waachten.

Jacob leut mi'j altied vri'j, het nooit wat verbeuden, nooit wat beveulen. Zoas ik him ok nooit tegenholen hebbe. En we bin goed bi'j mekere bleven. Ik hadde tien jaor leden best mit bridgen beginnen kund. Hoog uut hadde Jacob zegd: vien ie daor now wat an? D'r is gien breuke mit et verleden. Ja toch, ik bin ècht allienig, ik moet et hielemaole zels uutvienen.

Zo was 't hiel wat beter. Et graf ligt d'r weer netties bi'j."

"Ik moet haost daenken daj' een antwoord op 'e brief hebben."

"Ja zeker. Ik moet now even bellen, blief gerust zitten; ik heb meer koffie, of we nemen nog wat anders.

Goeiemorgen Tjits, et is mit Sjouk. Nog an de koffie, op et terras? Zeg, weet ie nog dat wi'j lessend zo half uut de gek zeden dat we an vekaansie toe weren? Wat zoj' d'r van zeggen as we tegere zo mids september d'r es even uutvleugen? Een aorige verrassing, zeg ie? Ik vertel et je laeter wel, ik heb now iene op 'e koffie. Wanneer zullen we et veerder bepraoten, vanmiddag, morgenvroeg? Goed, morgenvroeg kom ik bi'j je op 'e koffie."

teije

karmis
in et dörp
zoerstokken, schietgeweren
en botsautogies
op et karkeplein

d'r is leven
in et dörp
vief soorten van meziek
et raozen van kiender
vermaek
in de zoele aovendlocht

deur de revier
stroomt waeter
boten veren
ik kiek
wilde bloemen
voegels zingen
een trein raost veurbij
even is et stille

in de veerte
is et karmis
vlakbij
niet zichtber
een voegeltien

